

ZWARTE KRAAIEN SLAAPPLAATS IN ZUID-KENNEMERLAND

Johan Stuart

Inleiding

In het winterhalfjaar 1985/86 bleek tijdens de tellingen van de Kauwen-slaapplaatsen (Stuart, 1989) al snel dat de Zwarte Kraaien niet dezelfde slaapplaatsen gebruikten. Dit is opmerkelijk daar kraaiachtigen vaak samen slapen. Frans de Boer meldde echter een slaapplaats van Zwarte Kraaien in Koningshof.

De vogels die deze slaapplaats gebruikten werden tweemaal geteld en wel op de voorverzamelplaats op de weilanden tussen Elswout, Duinvliet en het Ramplaankwartier. Daar dit waarschijnlijk de enige voorverzamelplaats was, werd een goede indruk verkregen van het totale aantal vogels dat van deze slaapplaats gebruik maakte. Bovendien werden gegevens van 's avonds naar de slaapplaats vliegende kraaien verzameld en op kaart gezet.

Resultaten

Op 3 februari 1986 werd de voorverzamelplaats geteld. Om 17.00 uur waren al 210 Zwarte Kraaien aanwezig en in het uur daarna werden nog 321 binnenkomende exemplaren geteld. Veel vogels gingen fourageren tussen soortgenoten op het weiland, andere zwierven rond in de boomtoppen. Die avond werden 531 Zwarte Kraaien geteld; het werkelijk aanwezige aantal kraaien lag waarschijnlijk tussen de 520 en 600 exemplaren. Om 17.55 uur, zo'n 25 minuten na zonsondergang, was ongeveer de helft van de vogels van de voorverzamelplaats naar de slaapplaats in Koningshof gevlogen.

Op 6 maart 1986 werden de Zwarte Kraaien wederom geteld. Toen verschenen er tussen de 400 en 520 exemplaren op de voorverzamelplaats. Tussen 18.40 uur en 19.10 uur kwam ongeveer 75 % van de Zwarte Kraaien aangevlogen, terwijl de zon die avond om 18.30 onder ging.

Verskillende mensen gaven waarnemingen door van naar de slaapplaats vliegende Zwarte Kraaien. Daaruit blijkt dat vogels uit vrijwel geheel Zuid-Kennemerland de slaapplaats in Koningshof gebruiken (figuur 1). Dit betekent dat de Zwarte Kraaien uit een gebied

met een straal van ongeveer 10 km afkomstig zijn.

Zoals al eerder vermeld werden op de voorverzamelplaats vrijwel uitsluitend Zwarte Kraaien gezien. Alleen tijdens de eerste telling werden twee Kauwtjes tussen de Zwarte Kraaien gezien. Het is niet bekend of deze op dezelfde slaappleats sliepen.

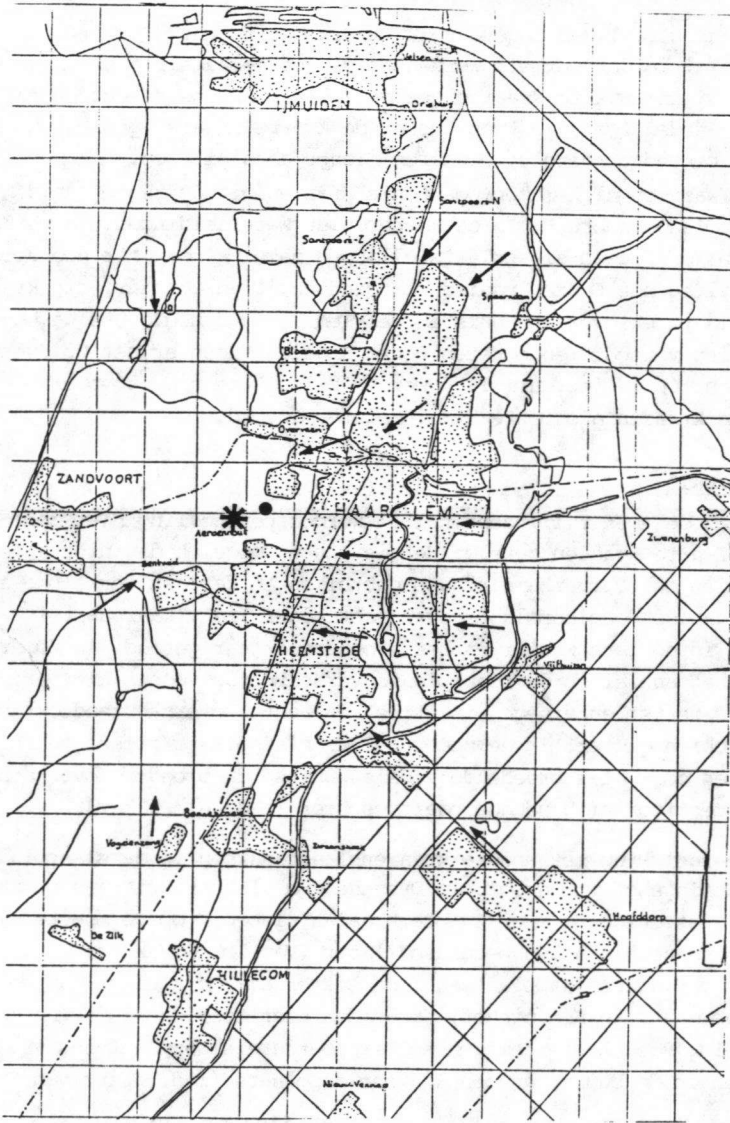
Zeer waarschijnlijk maken ook Bonte Kraaien uit de regio van de slaappleats gebruik. In de Amsterdamse Waterleidingduinen werden tijdens de Kauwen-slaappleatstellingen namelijk naar het noordoosten vliegende Bonte Kraaien waargenomen. Fred Cottaar, die kraaien-slaaptrek over zijn huis in Haarlem-Noord bijhield, telde bovendien verschillende keren Bonte Kraaien die naar het zuidwesten vlogen. Op 26 februari 1976 werden zelfs 20 van de 36 overvliegende kraaien als Bonte Kraai gedetermineerd.

Bespreking

Tijdens de twee tellingen in 1986 werden per telling niet meer dan 600 Zwarte Kraaien geteld. Het is echter mogelijk dat niet alle kraaien de voorverzamelplaats gebruiken en dat het werkelijke aantal dat op de slaappleats overnacht hoger ligt. Daarnaast is alleen in de late winter en het vroege voorjaar geteld. 's Zomers zal het aantal op de slaappleats verschijnende vogels kleiner zijn, in de herfst en vroege winter is het aantal overnachtende kraaien misschien groter. In de zomer zal de slaappleats alleen gebruikt worden door niet broedende vogels. Buiten de broedtijd overnachten ook territorium houdende paartjes hier (med. A. Dekker).

In vergelijking met andere kraaienslaappleatsen is de slaappleats in Koningshof vrij groot. In Drenthe zijn slechts drie slaappleatsen waar duidelijk meer Zwarte Kraaien slapen;; op de meeste plaatsen zijn de aantallen beduidend lager (Van Dijk & Van Os, 1982). De Zwarte Kraaienslaappleatsen rond Amsterdam zijn kleiner dan de slaappleats in Koningshof; er werden niet meer dan 200 exemplaren geteld. Rond Amsterdam zijn echter meerdere slaappleatsen, vaak gelegen in de buurt van een Kauwenslaappleats (med. Frank van Groen).

Aan de hand van de telgegevens van Fred Cottaar blijkt dat de kraaien een half uur tot een kwartier voor zonsondergang naar de voorverzamelplaats vliegen. Na zonsondergang arriveren daar echter ook nog flinke aantallen. De Zwarte Kraaien vliegen pas van de voorverzamelplaats naar de slaappleats als het vrijwel donker is.

Figuur 1. Kaart van Zuid-Kennemerland met slaapplaats van Zwarte Kraaien (ster), voorverzamelplaats (stip) en waargenomen vlieg-richtingen 's avonds (pijlen).

Opmerkelijk is dat de kraaien niet samen met andere kraaiachtigen zoals Roeken, Kauwen en Eksters slapen. Nu komen Roeken vrijwel niet voor in Zuid-Kennemerland, maar de Kauwen hebben ook ongemengde slaappleaatsen. Van Dijk & Van Os (1982) melden geen enkele ongemengde slaappleaats voor Drenthe. Ook in Amsterdam en omgeving slapen de Zwarte Kraaien vaak in de buurt van Kauwen en Eksters (med. Frank van Groen). De oorzaak van het ontbreken van gemengde slaappleaatsen is niet bekend. Een mogelijke verklaring zou het beschikbaar zijn van voldoende, als slaappleaats geschikte plekken kunnen zijn.

Literatuur

- Dijk, A.J. Van & B.L.J. Van Os, 1982. Vogels van Drenthe. Assen.
Stuart, J.J., 1989. Kauwen-slaappleaatsen in Zuid-Kennemerland. *Fitis* (25) 4: 171 - 184.